І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXIV. Ч. 230. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 29-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1958 ЦЕНТІВ 12 CENTS TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 230. VOL. LXV.

УРЯД ОБМІРКОВУЄ ПРОБЛЕМИ, ЗВ'ЯЗАНІ З НОВИМ БЮДЖЕТОМ

Вашингтон. — Поодинокі ресорти уряду, як теж Федеральне Бюджетове Бюро працюють тепер наполегливо над проєктом нового бюджету ЗДА на фіскальний рік 1959/1960, що мав би бути переданий під розгляд 86-ого Конґресу з початком 1959 р. Для обговорення справ, зв'язаних з новим бюджетом, відбулася в п'ятницю, дня 28-го листопада в Оґесті, Джорджія, де перебуває през. Айзенгавер, спеціяльна конференція, в якій взяли участь крім Президента ще секретар оборони Ніл, Г. МекЕлрой і Моріс Г. Стенс, директор Федерального Бюджетового Бюра. Загальною тенденцією уряду є вдержати бюджет на якнайнижчому рівні і не доводити до збільшення державного дефіциту, який в поточному фіскальному році досягне суми 12 більйонів долярів. В загальному встановляють висоту на яких 80 більйонів долярів, з чого більш як половина — яких 41 більйон долярів — буде призначено на оборонні цілі і буде вдержана на цій висоті. Евентуальні редукції будуть здійснені в другій, не-мілітарній частині бюджету. Можливість зменшення цієї частини бюджету дехто добачує в тому, що з кінцем поточного фіскального року будуть закінчені дві програми, започатковані для протидіяння рецесії, а саме однобільйонова морґеджова програма Федерально Крайової Морґеджової Асоціяції і тимчасова програма понадреченцевих допомог безробітним. Окремим пунктом в бюджеті є справа закордонної допомоги, що її розглядає тепер окрема призначена през. Айзенгавером комісія. В дотеперішній програмі допомоги для закордону головна вага була покладена на мілітарну допомогу, а тепер, згідно із заявами през. Айзенгавера і державного секретаря Доллеса, буде зроблений натиск на збільшення економічної допомоги, щоб протидіяти цим совєтській економічній експансії. Разом з цим уряд робить заходи, щоб заохотити приватний капітал до видатного збільшення фінансових інвестицій закордоном. Передаючи бюджет під розгляд Конґресу, уряд обстоюватиме далі всі свої ощадностеві рекомендації, з якими він виступав під час розгляду поточного бюджету.

Американці відзначили „День Подяки" Богослуженнями, парадами і гостинами

Ню Йорк. — Цьогорічний „День Подяки" американці відзначали молитвами, як це робили їхні предки 337 років тому. В цілій країні і в численних державах по всьому світі американці дякували Богові за ті добра, які їм зсилав в минулому році. Діти й молодь спортовими грами, а старші в більших місцевостях окремими парадами відзначали той день, в якому традиційно складається подяку Богові за опіку. В цілій країні була погідна, хоч і холодна погода. Добродійні товариства гостили в себе тих, які не могли самі спромогтися на традиційного „індика". Група американців їла традиційний обід в шатрах під Південним бігуном, інший гурт молився в церкві в місті Акра в новій мурииській Републиці Ґана. Президент Айзенгавер відзначав „День Подяки" в Оґесті, Джорджія, в колі своєї родини: своєї дружини, сина майора Джана, невістки Барбари та 4-ох своїх внуків. Президент краяв своїм гостям 35-фунтового індика, який він дістав в дарунку від тих фармерів, які вирощують індиків.

Опубліковано „секретну" виборчу депешу віце-президента

Вашингтон. — Канцелярія віце-президента Ричарда М. Ніксона 26-го листопада опублікувала „секретну" депешу віце-президента, яку він був вислав ще 19-го жовтня до республіканських провідних діячів про теперішній стан виборчої кампанії. Після виборів колишній дорадник президента Айзенгавера Гаролд Е. Стассен заявив був, що Ніксон в цій депеші закликав республіканців „атакувати демократів як соціялістів" і внаслідок цього республіканці програли вибори. З опублікованої тепер депеші виходить, що вона зовсім не була „секретною", бо в ній Ніксон говорив те, що він заявляв на пресових конференціях, а саме те, що виборча перемога демократів скріпить „радикальне крило" в тій партії, а ті радикальні демократи будуть збільшувати податки, зростатимуть ціни і число безробітних, бо радикальні демократи є проти приватної ініціятиви.

Припинили діяльність цивільних летунських спостерігачів

Вашингтон. — Летунство повідомило, що припиняється діяльність добровільного корпусу спостерігачів, який складався з 280,000 громадян що слідкували за тим, чи над територією ЗДА не появляються ворожі літаки. Тепер вже не є потрібно Наземного Обсерваційного Корпусу при летунстві, бо вже розбудовано радарові станції на півночі та вздовж західнього і східнього побереж, які безперервно слідкують за тим, чи над територією цієї країни не появляється ворожий літак. Ці цивільні обсерватори працювали досі в 16,000 станицях, розсіяних по цілій державі. Вони були вишколені в тому, щоб могли легко розпізнати типи совєтських літаків. Праця цього Обсерваційного Корпусу має бути зліквідована до 31-го січня 1959 року.

Віце-през. Р. Ніксон перевів у Лондоні важливі політичні наради

Лондон. — Під час свого чотироденного перебування в Лондоні віце-президент Ричард Ніксон взяв участь у численних репрезентаційних імпрезах та ділових політичних конференціях. Вони почались негайно у вівторок, зараз після його приїзду з Америки, нарадами з прем'єром Геролдом Мекмілленом та міністром закордонних справ Сейвайном Льойдом. В середу 26 ц. м. відбулась церемонія, яка була властивою ціллю подорожі Ніксона: посвячення капелі в соборі св. Павла з присвятою 28,000-ам американців, що полягли на англійській землі, або в її обороні за останньої війни. Капелю збудовано з дрібних публічних пожертв англійців. Королева Єлисавета II і Ричард Ніксон були центральними особами серед 3,000 учасників тієї церемонії. 5 матерей і один батько полеглих американських вояків були почесними гістьми. В середу Ніксон з дружиною були на бенкеті в королеви, а в четвер королева була гостем в американській амбасаді в Лондоні з нагоди „Свята Подяки", де фактичним господарем був віце-президент Ніксон. Його політичні розмови охопили також керівних діячів англійської опозиції, із лідером соціялістичної Партії Праці Гю Гейтскеллом у проводі. Англійські розмовці висловлювались згодом про Р. Ніксона з високими похвалами. З свого боку Ніксон прославляв зорієнтованість та заінтересування королеви Єлисавети всіми актуальними міжнародними проблемами. Королева не заторкнула в розмові з Ніксоном ніодної внутрішньо-англійської справи.

Ваґнер пропонує обом партіям відбути конвенції в 1960 р. в Ню Йорку

Ню Йорк. — Посадник міста Роберт Ваґнер виявив, що він запропонує Крайовому Демократичному Комітетові, щоб демократи відбували свою Номінаційну Конвенцію в 1960 році в Ню Йорку. Цю просьбу предложить посадник в імені Нюйоркської Конвенції і Бюра для справ відвідувачів, яке пропонує демократам 300,000 долярів на організацію конвенції. Таку саму пропозицію зроблять і республіканцям. Гроші, потрібні на допомогу партіям, пожертвують власники готелів, ресторанів та інших підприємств, яким залежить на тому, щоб крайові конвенції відбувалися в Ню Йорку. Досі вже 6 інших міст: Филаделфія, Атлантик Ситі, Н. Дж., Маямі Віч, Лос Анджелес, Сан Франсіско і Шикаґо запрошують партійні проводи, пропонуючи їм принаймні по 300,000 долярів на „підготову конвенції". В Ню Йорку досі тільки два рази була демократична конвенція в 1868 і 1924 роках.

Ескімос та індієць змагаються за президентуру сенату на Алясці

Джуно, Аляска. — Переможні демократи на Алясці під час Дня Подяки обговорювали справу, хто має бути президентом стейтового сенату, і твердили, що за той пост змагатимуться індієць, купець Френк Пeратровіч і ескімос столяр Вільям Белц — обидва демократи — сенатори до стейтової леґіслятури. Покищо ще немає повних виборчих вислідів, але вже відомо, що демократи здобули 5 головних постів: губернатора, двох федеральних сенаторів, одного конгресмена до Вашинґтону і стейтового секретаря. Факт, що індієць і ескімос, обидва кольорові, а не білі, можуть бути провідником стейтового сенату, свідчить про те, що на Алясці расова проблема розв'язана в такому дусі, який вирішив Найвищий Суд ЗДА для південних стейтів цієї країни.

Президент Канадійського банку закликає до боротьби проти інфляції

Торонто, Канада. — Президент Імперського Банку Канади, Джан С. Проктор, сказав на річних зборах цього банку, що все канадійське громадянство мусить боронити економіку проти інфляції канадійського доляра. Президент Проктор казав, що уряд, приватні підприємці, робітничі провідники, фармери і всі консументи повинні розуміти, що конечністю є не допустити до інфляції доляра, це значить не дозволити на нове збільшення цін на товари і зріст заробітків. Сам уряд не може мати успіху, якщо все громадянство не підтримає урядової фінансової політики. Проктор твердив, що уряд не може надто енергійно поборювати зріст сезонового безробіття чисто фінансовими засобами, бо боїться, щоб не збільшувати інфляційної тенденції валюти. На весні він сподівається зменшення числа безробітних.

● **Д-р Павло Юзик, професор Манітобського університету** став головою створеного недавно українського проґресивно-консервативного клюбу. Завданням того клюбу є досліджування проблем та заохочування до участи в канадійському політичному життю.

ЗУСТРІЧ ДЕ ҐОЛЯ З АДЕНАУЕРОМ

Канцлер Західньої Німеччини Конрад Аденауер (праворуч) вітає у Бад Кройцнах в Німеччині французького прем'єра Шарля де Ґоля, який прибув спеціяльно для обговорення справ зв'язаних із ситуацією Берліну.

Прем'єр Франції де Ґоль відвідав канцлера Аденауера

Бонн. — У середу 26 ц. м. в Бад Кройцнах французький прем'єр генерал Шарль де Ґоль склав офіційну візиту західньо-німецькому канцлерові Конрадові Аденауерові, який зустрів його на американському військовому летовищі в Рамштайн, після чого вони разом поїхали 40 миль до вищеназваної місцевости. Обидва прем'єри ворожих недавно країн нараджувалися протягом шістьох годин, головно над двома справами: господарськими взаєминами між 66-членною Европейською Економічною Спільнотою (Спільним господарським ринком) та державами з-поза того бльоку, очолюваними Англією, — як теж проблемою Берліну. В обох справах осягнено повне порозуміння. У проголошеному спільному комунікаті Франція заявила свою рішучість боронити західній Берлін проти спроб приєднати його до східньо-комуністичної Німеччини, як теж ген. де Ґоль уперше задеклярував свою солідарність з іншими західньо-европейськими державами з Західньо-европейської Унії. У нараді взяли участь французький і німецький міністри закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль і Гайнріх фон Брентано міністри фінансів Антуан Піней і Франц Ецель, західньонімецький міністер господарства д-р Людвіґ Ерґард, голова Европейської економічної спільноти проф. Вальтер Гальштайн і інші керівні фахівці Франції і Англії. З'їзд де Ґоля з Аденауером затіснює фронт Заходу. Прийняті в Бад Кройцнаху господарські постанови вважається за промощення шляху до порозуміння з Англією, яка лякалася господарської дискримінації (високих митних бар'єр і т. д.) збоку Европейської економічної спільноти.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **60-річчя Пилипа Остапчука** та 40-річчя його літературно-театральної праці готуються відзначити українські мистецькі кола в Канаді. Для тієї цілі створено окремий ювілейний комітет під проводом мистців І. Кубарського, Якова Самотілки та Казимира Олешкевича. До комітету входять теж представники інших українських громад Канади. Ювілейний бенкет на пошану Ювілята відбудеться дня 11-го грудня ц. р. о год. 7.30 вечора в залі Українського Канадійського Леґіону при 326 Квін вул. - Захід у Торонті.

● **В Шикаґо видано збірку творів Василя Шутя,** відомого українського композитора, автора низки симфоній і сонат. В збірку увійшло 14 творів В. Шутя для фортепіяну і 14 творів для співу.

● **Прилюдну Наукову Сесію** влаштовує Осередок Наукового Т-ва ім. Шевченка в Едмонтоні, Алберта, в неділю дня 30-го листопада ц. р. в залі УНДому в Едмонтоні. Програму сесії складатимуть доповіді проф. В. Вощорікова про Українську Автокефальну Церкву під большевиками в рр. 1920 - 1930, проф Ю. Буцманюка п. н. „Мистецтво як виразник доби", і проф. д-ра О. Старчука про справу навчання української мови в середніх школах Алберти.

● **Торонтська Королівська музична консерваторія** наділила срібними медалями за найкращі успіхи деяке число студентів із Манітоби, між якими були й українці. Срібні медалі за гру на фортепіяні дістала Орися Юрківська, за гру на скрипці — Р. Крайчий, С. Кіш Д. Чайковська. Всі вони з Вінніпеґу. Крім того Роман Воробець, О. Юрківська і Р. Крайчий дістали ще стипендії на продовження студій.

МОСКВА ПРОПОНУЄ „ВІЛЬНЕ МІСТО" В БЕРЛІНІ — ЗАХІД ВІДКИДАЄ

Москва. — В четвер 27 ц. м. совєтський уряд передав американському амбасадорові з Москві Левеллинові Томпсонові довгу ноту з конкретною пропозицією — перетворити західній Берлін у „вільне місто", демілітаризоване і зневтралізоване, з власним правлінням. Водночас Совєти проголошують неважними всі договори з воєнного часу, які встановляли чотиродержавний окупаційний режим в Німеччині і в Берліні та наклали відповідальність на 4-х альянтів за стан справ у Берліні. Совєти пропонують, щоб протягом найближчих 6-х місяців перевести переговори про перетворювання західнього Берліну у вільне місто та погрожують, що коли це не станеться, то вони „вживуть відповідних заходів". У совєтській ноті повно відомих брехливих пропаґандивних закидів під адресою трьох західніх держав, зокрема Америки, почавши від закиду, що західні великодержави спершу „толерували" і „підбадьорювали" мілітаризм Гітлера сподіваючись штовхнути його проти Совєтів, а виступили проти Гітлера аж тоді, коли той заатакував Захід і розтрощив Францію. Що стосується західнього Берліну, то Совєти оскаржують західні великодержави, що вони „систематично порушували" його статут, використовуючи його, зокрема, для ведення підривної і шпигунської діяльности проти німецької „Демократичної" Республіки (східньої Німеччини). „Ті, які грубо порушили умови, не мають права зберігати своє окупаційне правління в Берліні чи будь-якій іншій частині Німеччини" — кажеться в совєтській ноті. Совєти заявляють, що вони не є проти підписання мирового договору з Німеччиною, але тут же підтримують свою теорію про існування двох рівних і „суверенних" німецьких республік. Вони підтримують теж свою теорію, що з'єднання Німеччини може прийти тільки за безпосереднім порозумінням між двома Німеччинами. Совєти знову говорять про свою сателітну й цілком в усіх напрямках залежну від них Східню Німеччину, як про суверенну державу, з якою СССР має договір з 20 вересня 1955 „на базі повної рівности, пошанування взаємної суверенности і не-втручання у внутрішні справи другої сторони". Совєти погрозливо підкреслюють, що „Совєтський Союз не є Йорданією ані Іраном" і тому не дозволить на продовжування в західньому Берліні практик, в яких заінтересований є військово-політичний бльок НАТО. За совєтською пропозицією — вільний західній Берлін мав би стати „цілком незалежний" а Совєти, мовляв, шануватимуть постанови того вільного міста і ту форму економічного устрою, що він його собі вибере. — Державний департамент проголосив відразу коротку заяву. Підкресливши, що довга совєтська нота буде „уважно перестудійована", державний департамент звертає відразу увагу, що статут „вільного міста" мав би стосуватись тільки до західньої частини Берліну, зайнятої тепер трьома західніми державами. ЗДА заявляють, що вони ніколи не зречуться своєї відповідальности супроти Берліну та не допустять, щоб 2,250.000 мешканців того міста, які виявили велику цивільну відвагу в обороні своєї свободи, підпали під вороже володіння. Водночас посадник західнього Берліну Віллі Брандт оголосив заяву, що совєтська пропозиція змагає до того, щоб західній Берлін був позбавлений охорони західніми військами та опинився оточений совєтським військом. Брандт підкреслив тісну залежність долі Берліну з долею цілої Німеччини. Не існує — ствердив він — берлінської проблеми, тільки існує проблема Німеччини. Він звернувся з закликом до всіх чотирьох великодержав, щоб вони використали найближчих шість місяців, що їх поставили Совєти, як „передишку", на переведення переговорів про з'єднання Німеччини.

Доллес про можливість взаємин із східньо-німецькими комуністами

Вашинґтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес не виключив можливість признавання факту, що контрольні функції на комунікаційних шляхах між Берліном та Заходом виконуватимуть — замість совєтських вояків — східньо-німецькі комуністи, але тільки в характері „совєтських аґентів", а не суверенної влади. Доллес виключив визнання Східньої Німеччини та не захотів поважно розглядати погроз комуністичної преси щодо „викинення" західніх альянтів з Берліну. За поглядом Доллеса, покищо Москва не заповіла більше нічого, як тільки передання контрольних функцій над комунікаційними шляхами німецьким комуністам і тому він не входить в розгляд погроз, що річ іде взагалі про включення цілого Берліну під східньо-німецьке комуністичне правління. — Свої завваги Доллес зробив під час пресової конференції в минулу середу 26 ц. м. Доллес заявив буквально, що покищо нема даних на потвердження теорії, що комуністи хочуть переводити бльокаду наземних, залізничних, водних і повітряних комунікаційних ліній між Берліном та Західньою Німеччиною. Однак він не виключив збройної сили, як одного із засобів протидіяння дальшій комуністичній акції на відтинку Берліну.

ЗУСТРІЧ „СВОБОДИ" — НАДІЯ ДЛЯ БАГАТЬОХ ПОТРЕБУЮЧИХ

Сьогодні, в суботу 29-го листопада ввечері, відбудеться плянована від деякого часу ювілейна зустріч „Свободи" з Українським Громадянством, що є рівночасно надією для багатьох найбільш потребуючих творців і працівників української культури. Весь бо прибуток з цієї зустрічі призначений на цілі створеного недавно при ЗУАДКомітеті Українського Допомоговог о Літературного Фонду, що має на меті заопікуватись та допомагати тим, які — по словам покійного головного редактора „Свободи" д-ра Луки Мишуги — „кують долю свого народу, не дбаючи про свою власну", себто недужим, незабезпеченим та взагалі найбільш потребуючим письменникам, журналістам, мистцям та іншим творцям і працівникам української культури. „Свобода", яка сама впродовж одного місяця кожного року збирає фонди на свої потреби, вважала своїм обов'язком використати нагоду свого 65-річчя в першу чергу на те, щоб дати від себе відповідний вклад у цей більш ніж потрібний фонд та при цій нагоді спопуляризувати ряд проблем нашої культури яку вона вважає за основу нашого спільнотного життя і розвитку. З приємністю треба відмітити, що загал громадянства метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі зрозумів ці інтенції, бо багато осіб вже наперед зголосили свою участь у цій зустрічі, а деякі що з різних причин не можуть взяти тієї участи, прислали свої пожертви на Допомоговий Літературний Фонд.

Є підстави сподіватись, що в зустрічі візьме участь також багато тих, які наперед не зголосились. Сама програма зустрічі, яка відбудеться при застелених столиках та включатиме перекуску і чарку вина, дуже різноманітна. Будуть на ній гостинні виступи відомої нашої оперової співачки п-ні Марії Лисогір, якій на фортепіяні акомпаніюватиме п. Ольга Дмитрів, та виступ директора Українського Театру в Америці п. Йосипа Гірняка в ролі Гриця Зозулі, і буде „жива Свобода", в рямках якої редактори „Свободи" читатимуть короткі коментарі на актуальні, головно культурні теми. Будуть також деякі принагідні виступи. Між іншим, відомий доповідач і автор Джан Гваста, що впродовж трьох років був совєтським в'язнем, довідавшись про цю зустріч, висловив згоду оповісти коротко про свої зустрічі з українцями в совєтській в'язниці. Варта додати, що п. Гваста одружений з (народженою в Америці) українкою з Пенсилвенії. Всі приявні на зустрічі матимуть нагоду зустрітись та познайомитись особисто з цілим рядом видатних українських громадян та з діячами української науки, мистецтва, літератури, преси та інших культурних ділянок. Щоб збільшити прибуток на цілі Допомогового Літературного Фонду, хтось щасливий з-поміж гостей на зустрічі стане власником залишеного в спадщині покійного д-ра Луки Мишуги прекрасного образу одного із відомих українських мистців. Передбачена багата і різноманітна розвагова програма, якою керуватиме відомий наш молодий письменник-гуморист і артист п. Микола Понеділок. У цій програмі має для гостей спеціяльну несподіванку п. Василь Авраменко, ім'я якого є синонімом українського народного танку. З чергового числа „Свободи" читачі з дальших місцевостей, які самі не матимуть можливости взяти особисту участь в зустрічі, довідаються наскільки вона виправдала зв'язувані з нею надії тих що часто в найбільших недостачах та в найбільш невідрадних еміґраційних умовах творять та працюють для української культури.

В АМЕРИЦІ

● **Князь Монако, Рейніє III і його дружина Ґрейс** відвідали клюб „Льотос" в Ню Йорку, де посадник Роберт Ваґнер надав їм почесне громадянство цього міста. На прийнятті був кардинал Ню Йорку Френсіс Спеллман, який відчитав молитву і поблагословив дари Божі. „День Подяки" провела княжна пара у батьків княжни, Джана Б. Келлі у Филаделфії. На Різдво князь і княжна вертаються до Монако, де чекають на них їхні діти.

● **Польському фехтувальникові Єжи Твардокенсові,** який, прибувши до ЗДА як спортовець, „вибрав свободу", відмовлено права на постійний побут. Може виїхати до Канади і там старатися набути право на в'їзд до ЗДА, на основі польської квоти.

● **Пані Джордж Карпентер** їхала підміським поїздом із трьома дітьми. Поминувши станцію Гінґгем, Массачусетс, вона спостерігла, що біля неї немає 5-річної Діяни і 3-річної Лінди. Поїздова обслуга обшукала всі вагони, але їх не знайшла. Коли поїзд затримався на найближчій станції Когесетт, наспіло повідомлення від поліції, що дітей знайдено недалеко, тієї станції — з поломаними руками і ушкодженими головками. Вони, очевидно, випали з вагона через відчинені двері. Менша дівчинка плакала і кричала „мамо, мамо", а старша її потішала.

У СВІТІ

● **Між Камбоджею і Сіямом,** двома південно-азійськими державами, зірвано всі дипломатичні, торговельні й комунікаційні зв'язки. Прикордонні спори тривали там роками, але минулого тижня озброєний відділ з Камбоджі схопив з прикордонного сіямського села 30 осіб. Сіямський прем'єр, маршал Танарет вилетів на місце події, звелів обсадити кордон військом і не перепускати через нього ні одної людини.

● **В Японії** консервативний уряд Нобосуке Кіші, погодившись на домагання соціялістичної опозиції, відкликав з парляменту законопроєкт про поширення компетенцій поліції. Соціялісти, які бойкотували продовжену сесію парляменту, щоб не допустити до ухвалення того закону, вернулись до парляменту, щоб обговорювати інші справи.

● **Комуно-чеська преса** виступила з закидами проти пресового аташе американської амбасади у Празі Артура Гофмана, що він ніби влаштовує потаємні покази американських фільмів і поширює поміж чеськими громадянами американські журнали. Як зразок такого „небезпечного" американського фільму, висвітлюваного для запрошених гостей в американській амбасаді, чеські комуністи назвали фільм „Вертіґо" з артистами Джеймсом Стюартом і Кім Новак, позбавлений всякої політичної тенденції.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗА ДОЛЮ КИПРУ

Цього тижня знову почалися дебати в Об'єднаних Націях над долею Кипру. Цей середземноморський острів величиною всього 3½ тисячі кв. миль ось уже три роки є тереном кривавих подій, які притягають до себе увагу цілого світу. На Кипрі ведеться боротьба за волю народу, який не хоче бути під володінням Англії. Отож Кипр — це один із залишків колоніялізму і один із проявів визвольного антиколоніяльного руху. І тому всі, що борються проти колоніяльної системи, репрезентованої нині Совєтським Союзом та його комуністичним режимом, співчувають визвольному рухові кипрських греків.

Конфлікт довкола Кипру болюче вдаряє по престижеві Заходу і, безумовно, становить один із слабих пунктів 15-членного бльоку Північно-Атлантійського пакту (НАТО), до якого належать Англія, Греція і Туреччина. Теперішні дебати в Політичній Комісії Об'єднаних Націй кидають яскраве світло на складність цієї проблеми. Коли читати промови виголошені представниками цих трьох держав, то здається, що „кожний має рацію". Рацію має Греція, яка впоминається за право самовизначення для 400,000 грецьких мешканців того острова, що становить 4/5 всього його населення. Рахуючись із стратегічним значенням Кипру для вільного світу в теперішній грізній міжнародній ситуації (це найбільша летунсько-морська база НАТО в східній частині Середземного моря, всього за 40 миль від Туреччини і 60 миль від Сирії) і беручи під увагу рішучий спротив Англії і Туреччини проти прилучення Кипру до Греції Греція відступила від того свого первісного домагання і жадає державної самостійности для Кипру, що мала б бути проголошена по періоді демократичної автономії. Зокрема, Греція противиться поділові Кипру поміж 400,000 греків і 100,000 турків, вказуючи на практичну невикональність такої концепції, коли греки й турки замешкують всуміш кипрські міста, і ніде на острові турки не становлять компактної більшости.

Згідно з пропозицією Греції, зголошеною в Політичній Комісії ОН, має бути покликана 5-членна Комісія „країн доброї волі" для посередництва між Англією, Грецією і Туреччиною при виготовлюванні деталів цього пляну.

Грецький плян звучить переконливо. Але й турецькі аргументи не позбавлені логіки. Кипр — чуємо — не є окремою етнічною країною. Там живуть тільки відламки грецького і турецького народів, отож кипрської нації, яка претендувала б на власну державність — не існує. Турки є проти самостійности Кипру, бо це була б тільки одна з форм фактичного володіння греків. Турки ж за своїм історичним досвідом ніяк не хочуть опинитись під грецьким володінням: Кипр був турецький, а не грецький, і це Туреччина добровільно погодилась на Берлінському конгресі 1878 року, щоб перейшов він під володіння Англії. Не є теж правдою, що не можна поділити Кипру за етнічним принципом: адже Трієст також являв собою словінсько-італійську етнічну шахівницю, проте задля компромісу між Югославією й Італією поділено його. Тому турки підтримують англійський плян співвідповідальности трьох держав за Кипр з окремими самоуправними установами для греків і турків. Зрештою, резолюцією в ОН вони поручають вести дальші переговори.

Англія в принципі не є проти самостійности Кипру, заявив її представник, бо такий плян — це один із плянів остаточної розв'язки цієї проблеми. Але вона настоює, щоб цей плян, разом з іншими, був проаналізований на спільній конференції, і недвозначно оскаржує Грецію, що вона зірвала підготову до такої конференції, якою займався генеральний секретар НАТО, Генрі Пол Спаак. Греки ніби хочуть терором на Кипрі примусити Англію до капітуляції. Отож англійці і турки закидають грекам злу волю, але самі зустрічаються з цим самим закидом: Англія, мовляв, виграє Туреччину проти Греції, а сама зволікає справу до безконечности.

Тим часом на Кипрі запанувала мертва тиша, бо греки проголосили — надзвичайно вдатний — генеральний страйк, щоб задемонструвати свою рішучість у боротьбі за свою дальшу долю. Боротьба всіх проти всіх на Кипрі з щоденними жертвами стрілянини, засідок і саботажів, терору і відплатних репресій — це жалюгідне видовище для всього культурного світу. Єдину радість має Москва. Ясно, що вільний світ повинен виявити стільки доброї волі і державницького розуму, щоб цю проблему розв'язати згідно з принципами волі і справедливости для всіх.

„ЦЕРКВА В СССР ОЧИМА ЧУЖИНЦЯ

Під таким заголовком прочитала я статтю в „Свободі" з 11-го листопада ц. р.. В ній редактор впливового журналу „Фронтір" Джан Лоренс, визначний церковний діяч, який побував аж два (!) тижні в Росії, пише, що був вражений „особливим зростом впливу й поваги російської церкви". Він пересвідчився, як уміло церковні діячі використовують сприятливі теперішні обставини і з якими надіями споглядають у майбутнє. Йому здається, що коли так далі потягне, то ось-ось, за пару років, Росія перестане іменувати себе комуністичною країною...

Всього кільканадцять днів проминуло, відколи я залишила Совєтський Союз, в якому перебувала понад двадцять років, і приїхала просто до Америки. Справи церковні мені наскрізь відомі, і тому хочу від себе сказати кілька слів про становище, впливи та повагу Церкви під Совєтами.

Сьогодні всякому відомо, що в Совєтах „Церква і релігія — дурман, опіюм, який притуплює людину і не дає їй належного світогляду". Шкода, що Дж. Лоренс не чув лекцій-доповідей, виголошуваних через радіо кожного тижня на антирелігійні теми і коли Церква в Росії, як пише він, прибирає впливи і повагу, то чому не передадуть звідтіль бодай одного Богослуження за цілий рік через радіо? Він каже, що три роки тому церковні становища займали часто не підготовані для того особи... Може це й правда, але чому він не поцікавився довідатись, де поділися ті всі кращі, яких було сотки тисяч? А відомо, що одні з них зліквідовані, інші опинились на Сибіру або погинули в тюрмах, ще інші виїхали за кордон, а решта, які остались, виконують свої обов'язки, числячись з кожним своїм кроком, з кожним словом, щоб заробити собі на кусок хліба. Ось маленький приклад. „Добрий" сусід доніс владі, що священик сповідав партизанів (членів УПА, яких там большевики називають „бандіровське сміття"). Священика заарештували і заслали на п'ять років в Сибір. Коли я виїздила, він вернувся, але вже на другий день його знову заарештували за те, що не зголосився на поліції того самого дня, коли вернувся. Що далі з ним сталося, мені не відомо.

Дж. Лоренс пише про теологічні школи, про богословську академію, про монастир в Одесі та про монастир св. Сергія в Загорську, звідки „сотні належно освічених" священиків приходять на зміну старому поколінню. Мені відомо про ті монастирі і богословські академії, але про тих веселих „практичних монашок", які своєю красою зробили на Дж. Лоренса приємне враження, — то вже вибачте... Далі пише він про заінтересованість молоді релігією, про перевагу молоді по церквах на Богослуженнях. То є так далеко від правди, як далеко від мене до Дж. Лоренса. Молодь, яка вчиться в школах, мусить належати до комсомолу, бо без приналежности до нього, не має змоги дістатися до вищої школи і її закінчити, а відтак одержати якесь відповідне зайняття. Лоренсові оповідали, що багато письменників і інтелектуалів стали віруючими і що поважна кількість студентів по закінченні науки приходить до священиків, щоб охреститися... Бувши двадцять років під совєтською владою, я не бачила таких випадків і не чула про них.

Була я в церквах в Україні, по селах і по містах, була також і в церкві в Москві. По селах, де церкви залишилися, якщо управа колгоспу не забрала для свого вжитку під якийсь склад-магазин, я бачила переважно старенькuх людей, а молоді дуже малий відсоток. По містах те саме. Там неділі нема, а натомість є „вихідний день". Отже, в „вихідний день" народ спішить за десятки кілометрів до міст на базар загально званий „барахолка", де можна все купити і все продати. По крамницях, звичайно тяжко щонебудь дістати, але на „барахолці", де чорний ринок процвітає, все дістанеш. Учителям, професорам, лікарям, адвокатам, інженерам і взагалі всім, які займають якінебудь становище, не то, що не вільно ходити до церкви, але вони бояться навіть святого образа в своєму помешканні тримати. Дж. Лоренс, на превеликий жаль, не знає, що для гостей, таких, як він, або мультимільйонер Ітон з Клівленду, Огайо, або навіть учасники якоїсь агрикультурної експедиції, Совєти мають усе на показ, щоб гості, від'їхавши, мали про що говорити й писати. Є там на показ взірцеві колгоспи, фабрики-заводи, церкви, монастирі, ба навіть тюрми. Все це для гостей приготоване, а люди там витренувані і добре знають, як мають відповідати на запит заграничного гостя.

„Авторові оповідали"! Оповідати можуть, бо там для оповідань є такі фахівці, що можуть оповідати десять годин безперестанку. Але скільки в тому оповіданні правди?.. Теологія, богословські академії, з яких „сотки належно освічених „священиків..." Чи можна хоч би подумати, щоб совєтська влада видавала мільйони рублів на те, щоб ті „сотки належно освічених священиків" заперечували вчення Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна? Ці сфабриковані священики закрашені відповідно до околиць, до яких їх висилають. Сама я мала нагоду слухати виклад такого „священика", який переконував, що релігія, якої придержується старе покоління, є „дурманом", і що релігію треба інакше розуміти.

Дж. Лоренс побував аж у двох монастирях, в Одесі та Загорську, але чому не спитав, що сталося з іншими тисячами монастирів? Що сталося з Київською Печерською Лаврою, монастиром оо. Василіян у Жовкві і Крехові та десятками інших в Україні. Чому йому про це не оповідали?

На закінчення одним реченням: про вплив і повагу Церкви в Совєтському Союзі так довго, як довго існуватиме там совєтська влада, шкода й говорити.

Н. Д.

І. Савич

„ТА ДЕЯКІ ІНШІ..."

Голова Об'єднання Українських Письменників „Слово", п. Григорій Костюк, вмістив у „Свободі" з 21 листопада знаменну статтю „До творчої зустрічі", що нею започаткував обговорення з'їзду українських письменників на еміграції в Ню Йорку у днях 6 і 7 грудня ц. р.

Шановний автор статті згадав про п'ять поколінь українських письменників на еміграції і вчислив тільки 66 з них, а про решту згадав словами: „та деякі інші"... Одначе, до цих „деяких інших" належать і деякі наші найвидатніші письменниці та письменники, що вповні заслужили собі бодай на згадку, бо промовчанням їх прізвищ зроблено їм мимовільну кривду. Знаючи багатьох з цих „деяких інших" особисто, як також знаючи дуже невідрадні обставини їхньої творчости, дозволю собі доповнити список згаданих п. Гр. Костюком наших письменників, щоб бодай таким чином віддати пошану їхній невтомній праці над збагаченням нашої культури.

До першого, найстаршого покоління наших письменників на еміграції треба зачислити двох наших письменників-піонерів у Канаді: С. Ковбеля і Д. Колісника, А. Лугового, О. Цегельську, Єв. Онацького, Ф. Мелешка та Ф. Дудка.

До другого покоління наших письменників треба зачислити о. А. Труха ЧСВВ, Ст. Миколина, Л. Лепкого, В. Софронова-Левицького, Д. Дончука та О. Сацюка. До третього покоління треба зачислити таких письменниць, як О. Мак, О. Звичайна, М. Кузьмович-Головінська, письменників: Ю. Бескид-Тарнович, о. С. Сабол ЧСВВ, Гр. Меріям-Лужницький, В. Янів, О. Гай-Головко, П. Волиняк, Е. Козак (Еко), М. Островерха, Б. Нижанківський, Р. Завадович, Анатоль і Ярослав Курдидики, М. Бажанський, Р. Єндик, К. Мулькевич, З. Тарнавський, Р. Антонович, Н. Ріпецький, і Б. Федчук.

До четвертого покоління письменників, що виступило в часах другої світової війни та після неї, належать: Віра Ворскло, Галина Лащенко, Марія Остромира, І. Шуварська, І. Смолій, Ю. Тис, Ф. Одрач, І. Шкварко, Т. Курпіта, О. Лисяк, Л. Орлигора, Ю. Степовий, Вересай, П. Кізко, М. Брадович, О. Данський, С. Любомирський, Б. Гошовський, В. Барагура, М. Колянківський, Ст. Конрад, А. Галан, І. Манило.

Вкінці до п'ятого, наймолодшого покоління наших письменників треба ще зачити Ніну Мудрик.

Коли вже згадано Д. Чуба з Австралії, то варто при цьому подати ще й інших наших письменниць і письменників з цього віддаленого континенту, як: І. Винницька-Пеленська, Г. Чорнобицька, Н. Яхненко, І. Наріжна, І. Смаль-Стоцький, Є. Гаран, К. Гімельрайх, В. Онуфрієнко, Ю. Масляк, С. Родіон, Неван Грушецький.

Я подав тут 70 діючих наших письменників на еміграції, Гр. Костюк подав їх 66, і немає сумніву, що наш нетруджений бібліограф, сеньйор між нашими літературознавцями, кол. директор бібліотеки НТШ у Львові, п. В. Дорошенко, дочислив би ще кілька десяток наших письменників на еміграції так, що загальне число їх напевно перейде 150 осіб.

Немає сумніву, що якби всі наші письменники у вільному світі були об'єднані в одній літературній організації, тоді можна було б видавати свій незалежний журнал, створити Літературний Фонд і наладнати справу перекладів українських літературних творів на чужі мови і навпаки, як цього зовсім слушно домагається п. Гр Костюк.

Літературний Фонд повинен щороку організувати конкурси на найкращі літературні твори: повісті, п'єси та твори для наших дітей.

Добре сталося, що п. Гр. Костюк започаткував у пресі обговорення з'їзду наших письменників, бо ж наша вільна літературна творчість на еміграції належить до найважливіших питань нашої культури. Тому вся наша вільна преса повинна присвятити багато уваги з'їздові українських письменників, а наші установи й наше громадянство повинні всебічно його підтримати.

До третього покоління наших письменників треба ще зачислити таких наших священиків, переважно ОО. Василіян, як: о. М. Марисюк, о. Ір. Назарко, о. В. Гавліч, о. В. Ваврик, о. М. Ваврик, о. М. Войнар, о. Ю. Катрій, о. А. Пекар, о. В. Зінько, о. І. Нагаєвський, о. Ю. Федорів, о. Ст. Семчук, о. В. Ковалик і ін. До четвертого покоління треба ще додати: Марія Овчаренко, Г. Кубанська, Оксана Керч, П. Балей, В. Бендер, Загачевський, Гліб Східний, Ю. Мозіль, І. Овечко, В. Шимко, і Ковалів.

Разом мій „додатковий" список наших письменників на еміграції обіймає 94 авторів.

ПИТАЛАСЬ ЛАСКАВО...

Питалась ласкаво,
— чом, синку, ти зблід?
А слів не знайшов
і промовчав.
На Північ, на Південь,
на Захід, на Схід
Над трупами вигуки вовчі!

Безсило повіки
на очі впадуть —
Старечі до рук
моїх губи...
А бачу — безкрая
скривавлена путь...
І трупи! І трупи!

Матусю! Хто очі
мені замінив? —
Всміхнеться, щоб сліз
не побачив...
Сама — до вікна,
до неораних нив —
І плаче...

Далеке майбутнє!
Скривавлену мить
Якими житами засієш?
— Ой, мамо, чого це так
серце болить,
Що й ти не зігрієш?

ЄВГЕН ПЛУЖНИК

З наших буднів

НЕБУДЕННИЙ ЮВІЛЕЙ

У зв'язку з іменинами, уродинами та іншими ювілеями має чоловік багато приємности, але часом має й досить клопоту. І то не лише тоді, коли мусить занести комусь презент, але й тоді, коли йому несуть презенти.

Бо не раз і справді — ніби люди змовились: нанесуть вам краваток, що можете сміливо відкривати філію „Арки", „Еко", чи іншого „Діядему". Або, іншим разом, дають вам самі пуляреси... І виходить така чудасія, що пуляресів у вас до лиха і трохи, а грошей — нема.

Всіх отих „троблів" з презентами напевно не буде на зустрічі „Свободи", з нагоди її 65-ліття, яке спільно й культурно відзначимо в цю суботу, в розкішному Народному Домі в Джерзі Сити. Хоч воно, може, і не годиться смалити компліменти власній газеті, але тут наша старушка — „Свобода" дає справді винятковий та унікальний приклад: замість приймати презенти з нагоди Ювілею — вона, власне, весь дохід з ювілейного підприємства жертвує на Літературний Фонд, на допомогу нашій літературно-артистичній братії.

А що ця братія допомоги потребує — це справа ясна, як сонце. Не згадуючи тих, що немічні, хворі і лежать по шпиталях, я знаю, для прикладу, поета, який ходить поміж нами тут, у Ню Йорку, заробляє пером 40 долярів на місяць, і з того живе, оплачує мешкання, світло, опал і т. д. Ясна річ, що цей наш поет не живе, а животіє. Може і не голодує так, як голодував Кнут Гамсун, і не п'є горнила з голоду, як пив польський письменник Жеромський, але напевно не переїдається всякими „стейками".

І, цікава річ, що цей голов'яга ніколи не попросить у вас одного цента допомоги чи позички! Що тут казати — поет та й годі. Такими юродивими, як він і добрий десяток інших творців культури, могли б зацікавитись якісь наші меценати, якби такі в нас були. Але що ж... Ми — бідна нація, бідна еміграція, і навіть наші мільйонери в десять разів бідніші від американських.

Отже — оставався єдиний вихід з положення та єдине спасіння — заснувати Літературний Фонд, який, мірою своїх спроможностей, допомагав би саме таким, найбільше потребуючим творцям культури. Такий Фонд, розуміється, ми заложили та „оформили", але Фонд без грошей — це є жаден Фонд. Сьогоднішня імпреза в Джерзі Сити — Ювілей на Зустрічі „Свободи", має за завдання дати немічному Фондові перший міцний, доляровий застрик.

Причиніться і Ви до цього, Шановні Читачі! Дайте Фондові трохи тої зеленої пеніциліни! Загостіть громадно на багату програмою Ювілейну Зустріч „Свободи" в славному місті Джерзі Сити. Побачите й почуєте „Живу Свободу" і прекрасну нашу співачку, Марію Полиняк - Лисогір з Олєю Дмитрів при фортепіяні, почуєте живого (не рекордованого!) Гриця Зозулю в особі дир. Йосипа Гірняка. Буде більша чарка вина та всякі витребеньки, а може й залишиться ще якесь крильце з святочного індика. Будуть танці на таких паркетах, що в них можна вдивлятися, як у дзеркало, не лише вибивати гопака.

І буде Микола Понеділок у своєму репертуарі!

Фармери проти контролі засівної площі під кукурудзу

Вашингтон. — 25-го листопада фармери цієї країни голосували над тим, чи має бути і надалі урядова контроля засівної площі під кукурудзу, яка існувала 25 років. Голосували фармери в 26-ох стейтах і більшістю 70 відсотків голосів заявилися проти урядової контролі, як це запропонував секретар рільництва Езра Тефт Бенсон. Згідно з дотеперішньою системою контролі засівної площі фармери діставали від держави ціни за кукурудзу у висоті законного паритету, а тепер вони зможуть діставати 90 відсотків тієї ціни на кукурудзу, яка буде пересічною ціною на ринках впродовж попередніх трьох років, але не менше як 65 відсотків паритету. Це голосування фармерів уважають за перемогу секретаря рільництва Бенсона, який хотів би скасувати всяку контролю над рільництвом, яке повинно розвиватися на основі вільної конкуренції, не дбаючи про державну допомогу. За новим пляном фермери зможуть мати більше кукурудзи і діставати по 1.12 до 1.15 дол. за бушель, а за старою контрольованою продукцією вони діставали по 1.24 до 1.27 дол. за бушель.

З Листів до Редакції

ПРО ЕСПЕРАНТО

Авторові, чи авторці статейки: Есперанто — „Мова братолюбія", „Свобода, ч. 224/58 з 20. 9. 1958.

Estimata Sinjoro aŭ Sinjorino:

Gratulon kaj dankon por via vere bona poresperanta artikoleto por Ukrainoj, kiuj ĝis nun restas indeferentaj koncerne Esperanton.

Mi eluzas E tou kiel ilo por konatigi alilomdanoju (ei en Afriko kaj Azio) kun ukrainaj aferoj. Estus dezirinde, ke pli multe da Ukrainoj eklernu Esperanton.

Sinceran saluton

П. Тритяк

Philadelphia, la 22 de Novembro 58.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ХОР ІМ. СВ. ВАРВАРИ У ВІДНІ

(2)

26-го травня цього ж року влаштувало Братство Академію на честь Божої Матері в залі св. Томи. Крім виступів хору, виголосив мґр. Юліян Костюк реферат на тему „Фатима" і оживив його світляними картинами.

Цього ж самого року виділ Братства організує першу прощу до Маріяцель, де хор співає під час Богослужень, що їх відправили о. д-р Горникевич, ген. вікарій, і дає власний концерт у залі готелю „Гольденес Кройц". Співано духовні й народні пісні, випроваджено й камерну музику з солістами: Дарія Каранович, Вільгельм Баран, Юлій Ліндлер (бас). Цей концерт знайшов сильний відгомін в українській та австрійській пресі, і тоді вперше по війні заговорили добрим словом про прощу українців, церкву св. Варвари та хор.

4-го листопада, заходом УЦДОА, влаштовано Академію на честь Івана Франка, на якій, побіч інших пісень, виконано вперше у Відні композицію Бориса Кудрика „Гримить". Крім хору, взяли участь солісти: проф. Богдан Бережницький (чельо), Василь Янковий (тенор) і Дарія Каранович. Слово про Франка виголосив проф. Вол. Колотило.

У грудні цього ж року відбулися загальні збори Братства. Переобтяжений лікарською працею, дотеперішній голова, д-р Дзерович попросив виділ звільнити його на якийсь час від обов'язків голови. Загальні збори вибрали на голову Братства мґр. Ю. Костюка. Нововибраний голова, який був також душею прощі до Маріяцелю, одушевлений успіхами Братства і хору, запросив хор до свого дому в Кльостернойбурґу, влаштував прийняття і при цій нагоді подарував кожному хористові срібну маріяцельську монету на пам'ятку прощі.

Уже восени 1956 року почалася ревна підготова до святкування 800-літньої річниці існування Маріяцелю. Головний організатор цих святкувань, о. Беда запросив і нас, українців, взяти участь в цьому ювілею. Мені припала честь бути враз із головою Братства на першому засіданні комітету, який складався із визначних представників з цілої Австрії. Не думайте, що нас там дуже вітали! І не диво, кожен бо австрієць начитався, що їхню батьківщину „освободила" т. зв. третя українська армія, „геройські" вчинки якої впали плямою на український нарід. Отож, коли о. Беда згадав, що в святі беруть участь також українці, то на залі постав шум. Ми думали, що прийдеться за крісла хватятись, та якось вдалося о. Беді переконати присутніх, що український нарід, окупований і гноблений червоною Москвою, сам є жертвою її імперіялістичної політики.

Прийшов 1957 рік, який в історії нашої еміграції буде особливо відзначений.

13-го січня відбувся концерт коляд і народних пісень у великій залі консерваторії (т. зв. Ербар-залі). Крім хору, взяли участь і солісти: Зоя Саксаганська, Василь Янковий та Юлій Ліндлер. Фортепіяновий супровід перейняла, останній раз перед виїздом до Америки, Дарія Каранович. Вступне слово виголосив голова Братства мґр Ю. Костюк.

Цим концертом зацікавилися музичні референти віденської радіовисильні, які й записали на стрічку весь концерт, а вслід за цим науковий відділ радіо записав на стрічку цілу Вечірню, опрацьовану А. Гнатишиним на основі київських та галицьких напівів. Запис відбувся в церкві св. Варвари. До Відня приїхав довгоожиданий о. д-р Гавліч, щоб обняти парохію від ОО. Василіян. О. д-р Гавліч співав уже цю вечірню при записуванні на стрічку.

У квітні появилися на вулицях Відня великі плякати, які сповіщали про Маріяцельський день у церкві св. Карла. Ці плякати нас всіх, українців, дуже мило заскочили, що якраз ми починаємо цю величну урочистість. Святочне відкриття 800-літнього ювілею в столичному місті Відні. У суботу 27 квітня о год. 18 відбулася Служба Божа у візантійському обряді, яку відправив о. д-р Гавліч. Співав хор українського Братства ім. св. Варвари під управою Андрія Гнатишина. В неділю 28 квітня відправив Службу Божу архиєпископ Франц Кеніґ, співав хор віденських хлопців. Церква св. Карла, яка вміщує в своєму просторі тисячі людей, була вщерть виповнена. Промовляв сам о. Беда і в своїй проповіді вияснив положення нашої церкви, духовенства та народу. Тут зазначу, що патер Беда, монах, походить з графського угорського роду, дуже знаний і люблений проповідник та знаменитий організатор. Він показав себе великим приятелем українців, однак, як сам зазначив, таких українців, які проявляють діяльність, а не сплюхів.

12-го травня влаштовує Братство в залі консерваторії святочний концерт з нагоди 40-ліття появи Богоматері в Фатімі. На цей концерт завітав архиєпископ Йоахім у товаристві високодостойного духовенства. Було також багато студентів теології і сестер. Привітальне слово виголосив о. д-р Гавліч в українській, а маґістер Костюк в німецькій мовах.

Про цей концерт заговорили критики віденської преси, вміщуючи знимку хору та публіки перших рядів. „Вінер Кірхенблят" вмістив знимку хору з наголовком „Дуже вдатний концерт хору св. вм. Варвари". „Ді Прессе" під наголовком „Лідер аус дер ферльоренен Гаймат" між іншим пише: „Глибока туга за втраченою, гнобленою батьківщиною, дзвеніла з напівів, що їх переважно опрацював А. Гнатишин, та з його власних композицій. Своєю надзвичайною технікою хор доказав, що він виріс до зрілого концертового органу". „Вінер Цайтунг" під наголовком „Шенгайт осткірхліхер Музік" подає: „На цьому вечорі прийшла до вислову 200-літня традиція, яку задержує хор церкви св. Варвари, плекаючи в серці Відня красу церковного співу. Хор доказав того, чого наші західні хори ніяк доказати не можуть".

В днях 14 і 15 липня окремим поїздом вирушає проща з Відня до Маріяцелю, щоб там звеличати його 800-ліття. В присутності кардинала Тіссерана і Архиєпископа Кир Івана Бучка та іншого високодостойного духовенства перетворюється ця проща в величаву українську маніфестацію, в якій взяли участь австрійський уряд (з огляду на такого високого гостя) і багато репрезентантів інших країн. Відправлено урочисту архиєрейську Службу Божу, яку передано на хвилях радіо по всій Австрії. В неділю по полудні відбувся там також концерт, на який прибули кардинал Тіссеран, і високопреосвященний Кир Іван і багато достойного духовенства та гостей з різних сторін.

Журналіст газети „Вельтшпіґель" докладно описує українську прощу в Маріяцелі, описує положення нашої церкви і віруючого народу, підкреслює „прекрасний спів хору св. Варвари під майстерним проводом" і т. д., вміщено багато знимок і дописів у журналах інших країн, як, наприклад „Фосрайтер" в Німеччині. Одним словом, проща мала величезне значення і її наслідки дуже корисні для української громади.

(Далі буде).

„МИ, 'КОБЗАР', — МАЄМО ЮВІЛЕЙ" !

Коли їхати автом в суботу або в неділю однією з найбільших магістраль північної частини Филаделфії, вулицею Жірард Евню, треба уважно розглядатись коло кожної трамвайної зупинки. В суботу, можна по тих зупинках „підібрати" повне авто хлопців і дівчат, що чекають на трамвай, щоб дістатись до школи українознавства на вулиці Френкліна, а в неділю таку ж саму скількість богомільників, що вибралися на Богослужби до Катедри.

В неділю вполудне таких пасажирів є менше. Тому, я без труду зауважив в околиці 24-ої вулиці малого хлопчину з чорним футлярем на музичний інструмент.

Знаю цього малого з проб „Кобзаря", на які часом загощую. Він, 12-річний учень грає у великій оркестрі „Кобзаря" — „Сідай" — гукаю і малий вже в авті, вітається чемно з своєю старшою „товаришкою" з хору, матірю свого колеги зі школи.

„Ми маємо пробу — заявляє хлопчина, „я їду на пробу. Бо ми маємо ювілей, і два концерти: один у Филаделфії, другий в Ню Йорку. Ми „Кобзар" маємо ювілей!" . . .

Коли п'ять років тому повставав існуючий тепер хор „Кобзар" — він не мав ще оркестри. Це була ще одна спроба вести далі діло, яке почали ще в 1951 році люди доброї волі, після сполуки трьох існуючих тоді у Филаделфії хорів. Спочатку, диригував злученими хорами Юрій Оранський, потім вів чоловічий хор „Кобзаря" Михайло Добош і щойно в 1950 році перейняв музичне керівництво цілого, мішаного хору один з найкращих українських сучасних композиторів і диригентів — д-р Антін Рудницькей.

8 травня 1953 року відбулася перша проба зреорганізованого хору і від цього часу, майже кожного вівтірка (з винятком найгарячіших літніх місяців) заля Клюбу на вулиці Френклін повна хористів. Співають тут усякі люди: купці, промисловці, лікарі, робітники, студенти, молодь і старші, жінки і чоловіки, матері і їх доньки — солісти і хористи. Кожний з цих людей жертвує щорічно понад 200 годин праці в хорі — безкоштовно.

Перший виступ хору „Кобзар" відбувся 4 вересня 1953 року з нагоди 40-ліття УСС-ів. Спочатку хор вів свою діяльність без оркестри — але з часом вдається зорганізувати бодай невеличку оркестру. Запрошується відомих наших професійних музик, солістів, учнів музичних шкіл, доповнюється ансамбль американськими силами, там де не можна дістати своїх і так, хор „Кобзар" від тоді має свою власну філармонійну оркестру.

Репертуар хору за цих п'ять років нараховує понад 50 назв творів українських і світових композиторів, в тому й деякі перші виконання (творів д-ра А. Рудницького як „На світанку", „Любіть Україну", „Мойсей" до слів Франка й ін.).

Хор дає власні, самостійні концерти, виступає на наших імпрезах, дає концерти для чужинців, виступає на кораблі „Мейфлавер" в Ню Йорку, виїздить на франківські святкування до Глен Спей, виступає в Медфорд Лейкс і Тамс Ривер.

Оркестра, яка відбула свою першу пробу 12 грудня 1954, виступає вперше разом з хором дня 29 січня 1955 і від того часу вона є вже повновартісним доповненням ансамблю.

Але мистецький і громадський шлях „Кобзаря" не без труднощів. Не всі зразу хотять „визнати" нову мистецьку одиницю під проводом д-ра Антона Рудницького. Не раз виступ хору промовчується, не раз є і інші труднощі, якже ж без них, коли ансамбль нараховує майже півтори сотні людей.

Але вперті люди, які вирішили, що хор „Кобзар" буде існувати — є послідовні. Послідовним і впертим у своїй важкій праці є також і дириґент. Недаром жеж Микола Фоменко у рецензії з лютого 1956 року у „Свободі" писав: „Треба побажати „Кобзареві" дальших успіхів, а його керівникові дальшої нервової витривалости, бо на шляху „Кобзаря", поскільки він не є комерційним підприємством, можуть траплятись різні випадки" . . . Траплялися. Але і хор і дириґент витримали — і витримають.

Цей же сам Микола Фоменко пише про вартість хору: „Треба вважати хор „Кобзар" безконкуренційним. Мені, принаймні, невідомо, чи єдесь така ще мистецька одиниця в українській Америці серед існуючих мішаних хорів. Якщо я помиляюся, то прошу ласкаво фахівців хормайстерів поправити мене. Хор „Кобзар" має й деякі неминучі, хоч і невеликі недоліки — то однак треба відкрито сказати, що це є ансамбль, який можна оцінювати без знижок і лапок".

А д-р Віктор Пацлавський у іншій рецензії на один з перших виступів хору (в „Фешен Інституті в Ню Йорку) писав: „Громом з ясного неба" був концерт мішаного хору „Кобзар" з майже 50 членною симфонічною оркестрою. Коли на концертовій естраді появляється несподівано хор, який від початку до кінця стоїть на високому, наче професійному рівні, і в якому також вся організаційна частина проходить з професійною гладкістю і рутиною — тоді несподіванка такого концерту діє на публіку з подвійною силою. Що дириґент зробив на протязі розмірно короткого часу — (це був щойно другий рік існування хору) — створивши з нього здисципліновану, гармонійну одиницю, це подиву гідне, як і те, що за такий короткий час створено з нового хору і з нової, ледве зорганізованої оркестри одну, компактну цілість".

Від цього часу минуло вже дальші три роки і півтори сотні хористів, солістів, музиків і членів оркестри „Кобзаря" й управа хору — це вже ювіляти. П'ять років праці — це може здаватись небагато, але коли помножити цей ювілей через кількість членів ансамблю — вийде імпонуючий баланс.

Коли ж додати до цього те, що члени „Кобзаря" не лише жертвують свій вільний час, але власними коштами причинюються до дбання за зовнішній вигляд ансамблю — вечірні сукні, народні строї і т. ін. — то треба справді цих людей подивляти.

На подив заслуговують ті завзяті жінки і чоловіки, що кожного вівтірка з'їжджаються з усіх сторін великого мільйонового міста і до пізньої ночі вивчають під проводом свого дириґента щораз нові, щораз більш досконалі твори — шедеври світової і рідної української музики — щоб пропаґувати велич української культури. Останньо хор поставив перед собою нове завдання: накрутити платівки з опрацьованого досі пісенного матеріялу, разом з оркестрою. Крім цього хор готується до великого концерту української народної пісні, який має відбутися в 1959 році.

Ціла українська Филаделфія, а з нею ціла наша українська спільнота в Америці повинна бути горда з цього вийняткового в наших іміґраційних умовинах ансамблю.

Хай прикладом для нас всіх буде цей малий хлопчина — член оркестри „Кобзаря", що свій недільний відпочинок — забаву, жертвує також — хоч може й не думає, що робить якесь велике діло. Але він гордий за свій ансамбль, коли каже: „Ми „Кобзар" — ми маємо ювілей!"

Олег Лисяк.

Кошти прожитку вже третій місяць без зміни

Вашингтон. — Статистичне бюро при департаменті праці повідомляє, що індекс цін на консумпційні товари в місяці жовтні вже третій місяць був без змін і становив 123.7 відсотка, це значить, що був на 23.7 відсотка більший в порівнянні з пересічними цінами в 1947-1949 роках, коли той індекс тоді виносив 100. В липні цього року індекс цін становив 123.9 відсотка і був тоді на рекордовій висоті, але в серпні впав до 123.7 і на цьому рівні тримається до жовтня. Внаслідок цього коло 200,000 працівників в деяких компаніях матимуть зменшення заробітньої платні на один цент від години праці, — згідно з контрактом про автоматичне зменшення або збільшення заробітків у зв'язку зі зміною в індексі цін. Це буде перший випадок від березня 1956 року, коли буде зменшення заробітків внаслідок зменшення індексу цін.

● На поліційну станицю в Ню Йорку прийшли четверо дітей у віці від двох до десятьох років і принесли листа від своєї матері, яка просить поліцію тимчасово заопікуватися ними, бо вона, мовляв, мусить ховатися від свого чоловіка, який хоче її вбити. Лист писаний по-еспанськи. Поліція розшукує тих злочинних батьків.

17-РІЧНА ДІВЧИНА ПЕРЕБУВАЛА В МОРСЬКІЙ АКАДЕМІЇ В ОДНОСТРОЇ КАДЕТА

Аннаполіс, Мериленд. — Морська Академія потвердила вістку щоденника „Балтімор Нюз-Пост" про те, що 17-річна учениця середньої школи Сусан Джансон кілька годин перебувала в морській академії в однострої мічмана, була на збірці в спальні кадетів і їла разом із 3,500 кадетами. Цей випадок стався два тижні тому. Вона залишила терен академії, не бувши ніким виявленою. Про цей дотеп знали два мічмани, проти яких ведеться дисциплінарне слідство. В цю справу вмішані є мічмани Вільям Р. Івенс із Трентону, Н. Дж. і Майкел Дж. Бравн із Ґайману, Оклагома. Панна Джансон є донькою лікаря, її мати заявила, що це був невинний жарт, і моральні закони зовсім не були порушені.

Японский престолонаслідник заручився з панною із „простого" роду

Токіо. — Представник королівського двору подав до відома, що дружиною майбутнього цісаря Японії, престолонаслідника Акіґіта буде Міхіко Шода, 24-річна студентка, донька багатого промисловця, президента компанії, що є власником млинів. Родина Шодів — належить до кляси самураїв, себто воїнів, але зрештою, не зараховується до найвищої аристократії. За пресовими коментарями, сам Акіґіто, який в грудні ц. р. матиме 26 років, настоював на тому, щоб дістати офіційну апробату його вибору. 10-членна т. зв. імперська рада, яку очолює прем'єр Нобосуке Кіші та яка складається з представників цісарського двору і уряду, одноголосно затвердила вибір наступника престолу. Його наречена має 24 років. Вони познайомились 2 роки тому на спортовому грищі, коли прийшлось їм обоїм ґрати теніс. Газети підкреслюють, що японська двірська етикета не дозволила, щоб до цього часу наступник престолу і будьяка з його дівочих знайомих стрінулись були будь-коли наодинці, без свідків. Зате Акіґіто часто телефонував до Міхіко. Вона погодилась вийти за нього заміж тільки при передумові, що цей плян знайде офіційну згоду батьків молодого і японського уряду. Якіґіто буде 125-им з черги японським мікадом і першим, що одружиться не з „рівною" йому щодо княжого походження.

● В комуністичному Китаї масово звільнюють з усякої легшої праці — по залізницях, у ресторанах, готелях, фризієрнях і т. д. — чоловіків і приймають на їх місце жінок. Безробітних чоловіків заганяють до т. зв. військових комун, де творяться робітничі сотні для праці у важкому промислі і на ріллі.

✝

Ділимося з Громадянством сумною вісткою, що дня 25-го листопада 1958 року, помер несподівано, на 67-му році життя, заосмотрений Найсвятішими Тайнами,

Всч. о. ВАСИЛЬ СУШКО

довголітній парох Германович, Перемиської Епархії, заслужений церковний та громадський діяч, за перебування у З'єдинених Державах Америки — місійний душпастир для колишніх скитальців на Мериленд, з осідком у Балтиморі.

Похоронні обряди почалися в п'ятницю, 28-го листопада 1958 р., о год. 6:00 вечора Панахидою в похоронному заведенні Lilly-Zeller при 19-01 Істерн Евеню у Балтиморі.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА І ПОХОРОН відбудуться в СУБОТУ, 29-го ЛИСТОПАДА 1958 р., о год. 10:00 ранку, в українській католицькій церкві св. Михаїла в Балтиморі, Мериленд.

Горем прибиті:

МАРІЯ — дружина
ІРИНА, ВОЛОДИМИР, СОФІЯ, ЯРОСЛАВ, ВІРА — діти
ОЛЬГА, МИКОЛА, ВОЛОДИМИР — невістка і зяті
ІВАН, ДАРІЯ, ЗЕНОН, ОКСАНА, ЛІДА, МАРТА, ЗЕНОН — внуки